INTERVIEW **MARTHE WALTER** SCHRIJVER

‘Mijn moeder verkiest de complottheorieën boven mij, dacht ik’

Algoritmen op sociale media trokken de moeder van Marthe Walter in een fuik. „Ze stuurde mijn broer, zus en mij nachtelijke mails waarin ze ons smeekte om geen vaccin te nemen.” De relatie werd verbroken. En weer hersteld.

Tekst **Jannetje Koelewijn** Foto **Merlijn Doomernik**

De moeder van Marthe Walter hoort bij de groeiende groep Nederlanders die zich ‘autonoom’ hebben verklaard. Volgens de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid zijn dat het er nu tienduizenden. Ze betaalt nog wel belasting, maar stemmen doet ze niet meer. Ze gelooft dat Nederland een bedrijf is dat staat ingeschreven in de Verenigde Staten en aan de regels van dat bedrijf voelt ze zich niet gebonden. Ook gelooft ze dat het World Economic Forum achter de Covidpandemie zat. Pandemie? Nee, een plándemie, bedoeld om burgers van hun vrijheid te beroven.

Een tijd terug legde ze haar dochter nog uit dat de condensstrepen van vliegtuigen ‘chemtrails’ zijn: die strepen bevatten chemicaliën waarmee de overheid mensen vergiftigt. En volgens deze complottheorie worden ze ook gebruikt om het weer te manipuleren, zodat het lijkt alsof er klimaatproblemen zijn.

Marthe Walter (31), schrijver en schrijfcoach, gelooft daar allemaal niets van. Haar moeder (60), zegt ze, is tijdens de pandemie in een fabeltjesfuik gelopen, een woord van Arjen Lubach. In haar boek *Ik wil gewoon mijn moeder terug*, dat deze donderdag verschijnt, legt ze uit hoe dat ging. De ondertitel is: *hoe we elkaar kwijtraakten door polarisatie*. Want dat is wat er is gebeurd, zegt ze. Niet voorgoed, sinds een jaar zien ze elkaar weer. Maar het heeft lang geduurd en ze zijn bepaald niet de enigen die tijdens de pandemie ruzie hebben gekregen. In haar boek verwijst ze naar onderzoek uit 2023, in opdracht van SIRE, waaruit blijkt dat 1,4 miljoen Nederlanders hun familie of vrienden niet of nauwelijks meer zien door geruzie over immigratie, stikstof, Zwarte Piet, de pandemie.

Dit gesprek is bij haar uitgever in Amsterdam – ze woont in Etten-Leur – en haar moeder was ook uitgenodigd. Die wilde niet. „*NRC* hoort bij de *mainstream media*”, zegt Marthe Walter, „en die zijn volgens haar corrupt. Ze zegt dat die zijn begonnen met de polarisatie door mensen zoals zij ‘wappies’ te noemen.”

Ze laat het ringetje aan haar rechterhand zien dat haar moeder haar net gegeven heeft, een gouden ringetje met een pareltje. „Een parel, zei ze, groeit in een oester door het binnendringen van een zandkorrel of een parasiet. Er ontstaat dan iets moois doordat er iets misgaat. Zo was het bij ons ook, zei ze. Dit boek is er gekomen doordat het tussen ons was misgegaan. Ze hoopte dat ik aan haar zou denken als ik interviews geef. Aan de mooie dingen die er nu weer zijn.”

Zonder haar toestemming zou je dit boek niet geschreven hebben, schrijf je.
„Ik las haar de proloog voor en toen zei ze dat ik haar toestemming niet nodig had. ‘Als dit idee jou is komen halen, dan denk ik dat je het gewoon moet doen.’ Ze gaf me haar zegen. Ze was trots op me, omdat ik schreef vanuit mijn hart.”

Wat je schrijft over wat ze zegt en denkt: ze vond het allemaal prima?
„Ik heb haar het boek helemaal voorgelezen en ik hoefde niets te veranderen of te schrappen. Ik heb wel iedereen andere namen gegeven, behalve mezelf en mijn moeder. Haar noem ik mama.”

Een mama die in je vroegste herinneringen achter haar naaimachine zit om kleren voor jullie te maken.
„Met glaskopspelden tussen haar tanden en een centimeter om haar nek. Ze kan ontzettend goed naaien en patronen tekenen. Ze naait alle kostuums voor de voorstellingen van mijn broertje – hij is acteur. Vroeger kon ik een prinsessenjurk bij haar bestellen en dan was die er de volgende dag.”

Ze was verpleegkundige.
„Ze heeft in de acute zorg gewerkt tot ze een burn-out kreeg. Ik zie haar nog in haar witte uniform bij mijn bed staan om me een kusje te geven voor ze de nachtdienst inging. Nu is ze systeemtherapeut, ze doet familieopstellingen. Ten tijde van corona werkte ze in de ouderenzorg.”

Je beschrijft haar als een behoorlijk strenge moeder.
„Met duidelijke regels. ‘Het gaat er niet om wie er begínt met ruzie, het gaat erom wie er óphoudt.’ Ze was gescheiden van mijn vader en ze stond er lang alleen voor met drie jonge kinderen. Toen we ouder werden, trok ze ’s avonds de stekker uit de router, want ze wilde dat we boeken lazen.”

Wanneer begon ze te radicaliseren?
„Lastig om precies te zeggen, maar ik weet nog dat we bij haar in de keuken zaten te praten over de vaccins die waren goedgekeurd. Mijn moeder en stiefvader hadden zich ingelezen, ze gingen niet zomaar wat nemen. Ze wilden wachten op Pfizer. Dus ze zijn van plan geweest zich te laten vaccineren, al twijfelde mijn moeder wel.”

En ze hebben het niet gedaan.
„Nee, en toen kwam de avondklok en daar had mijn moeder schijt aan. Ze deed ook haar mondkapje niet meer op in de supermarkt. Dat vond ik vreemd, want ze was altijd van de regels en opeens werd ze heel kritisch. Ook, denk ik, omdat ze had gezien hoe er met de mensen in de ouderenzorg werd omgegaan. Er waren heel veel oude mensen overleden en volgens haar overleden er ook heel veel oude mensen nadat ze gevaccineerd waren. Ik denk dat ze bang is geworden, en boos. Angst en boosheid zijn de drijvende krachten achter radicalisering.”

En ze liep in de fabeltjesfuik.
„Weet je nog dat Arjen Lubach op tv liet zien dat je in drie kliks van een filmpje over PCR-testen terechtkomt bij een filmpje waarin wordt beweerd dat 9/11 een hoax is? De algoritmen op sociale media hebben mijn moeder in een fuik getrokken. Ze stuurde mijn broer, zus en mij nachtelijke mails waarin ze ons smeekte om geen vaccin te nemen, ze maakte zich vreselijke zorgen om onze gezondheid. En ze ging complottheorieën posten en daar ergerde ik me verschrikkelijk aan.”

Je probeerde het haar te verbieden.
„Alleen de posts op LinkedIn, want dat is een zakelijk netwerk en mijn moeder en ik hadden samen een bedrijf. We maakten podcasts over verlies en rouw, daar waren we mee begonnen nadat ze bijna was overleden door een verkeerde diagnose, vóór corona. Ik zei tegen haar dat LinkedIn niet de plek was voor *conspiracy* en ze beloofde dat ze ermee zou ophouden. Maar ze ging gewoon door en in de zomer van 2021 – ik was op vakantie met mijn vriend – zit ik haar te appen dat ze dat soort berichten echt níét meer moet delen, en dan appt zij dat ze zich niet laat muilkorven, en opeens zie ik dat ze me blokkeert. Ze blokkeerde me gewoon! Haar eigen dochter!”

Dat vond je het allerergst?
„Ze verkoos de complottheorieën boven mij. Zo dacht ik er toen over. Ik heb haar toen ook geblokkeerd, op WhatsApp én LinkedIn én Facebook én Instagram. Ik stuurde een mail waarin ik haar gebood om voorlopig uit mijn buurt te blijven. ‘Zoek een therapeut om aan jezelf te werken! Ik ben het kotsbeu om met mijn eigen therapeut te praten over mensen die niet in therapie gaan’.”

Later had je daar spijt van.
„Op dat moment hoorde ik al een stemmetje in mijn achterhoofd dat zei: slaap er nog een nachtje over.”

Het begon weer goed te komen tussen jullie toen je kat een ongeluk had gehad.
„Ik belde haar op, omdat ik Simba’s verband moest verschonen en het lukte me niet in mijn eentje. Binnen een uur stond ze voor de deur met pleisters, watten, snoepjes en kattenspeeltjes. Maar het echte keerpunt was toen de man die mijn vaccin zette, zei dat veel vaders en moeders slecht sliepen door de zorgen om hun kinderen: waren die vaccins echt wel veilig? Toen dacht ik: misschien maakte mama zich wel oprecht zorgen. Ik begon me in haar in te leven.”

En haar denkbeelden?
„Vraag ik niet meer naar. We praten niet over politiek of wat er in de wereld gebeurt. Oekraïne, Gaza: nee. We praten over ons werk, over de boeken die we lezen. We naaien kostuums en jurkjes. We gaan naar de sauna. Maar zo close als we vroeger waren, zo zijn we niet meer.”

1,4 miljoen Nederlanders zien hun familie of vrienden niet of nauwelijks meer